

Evaluatie pilot spreekrecht

In de afgelopen maanden heeft er tijdens commissievergaderingen een pilot plaatsgevonden met betrekking tot het spreekrecht voor inwoners. Om dit te evalueren heeft de griffie een enquête uitgezet onder insprekers, commissie-, en raadsleden en voorzitters. De griffie heeft ook de wethouders gevraagd hoe zij - vanuit hun rol- het spreekrecht ervaren en waar zij punten zien om dit te verbeteren.

Overzicht respondenten

Fysiek domein
27 insprekers

Sociaal domein
3 insprekers

Bestuur en Financiën
4 insprekers

Voorzitters
7/8

Commissie-,
raadsleden
20/ 50

Wethouders
4/4

totaal: 21/34

Pilot

Tijdens de pilot met het spreekrecht is:

- de spreektijd per inspreker uitgebreid van 3 naar 5 minuten;
- zit de inspreker aan tafel in plaats van staand achter een spreekgestoelte (catheder);
- en kan er worden ingesproken over niet geagendeerde onderwerpen.

Het doel van de pilot is:

- om het gesprek tussen inwoners, bedrijven en organisaties en de commissie te bevorderen;
- en de discussie met name in de beeldvormendefase in de commissie te voeren.

De pilot spreekrecht is besproken in de gemeenteraadsvergadering van 2 april, agendapunt 23.

De insprekers

Insprekers zijn over het algemeen voorafgaand aan het inspreken goed geïnformeerd. Het overgrote deel lukt het om hun punt goed naar voren te brengen. 62% geeft aan dat het inspreken heeft bijgedragen aan het debat in de commissie. De redenen die worden aangedragen waarom het inspreken niet heeft bijgedragen zijn vrijwel allemaal te ondervangen met het managen van de verwachtingen die de inspreker heeft en het verhelderen van het te doorlopen proces. Op de vraag of men de voorkeur geeft om aan tafel te zitten geeft slechts 38% een positief antwoord. Dit is opmerkelijk. Insprekers zitten aan tafel maar voelen zich èn zijn geen deel van de commissie (rolverwarring). Dat de voorzitter zich verplaatst in de gevoelens van de inspreker wordt gewaardeerd.

Verder geven de insprekers talloze tips om het spreekrecht te verbeteren. Veel input gaat over de verwachtingen die de inspreker heeft. Enkele quotes:

“ Naast de voorzitter wekt de indruk dat je mag meepraten, terwijl mijn gevoel is dat sprekend achter de catheder de rollen zuiverder weergeeft.”

“ Geef een goede terugkoppeling waarin wordt aangegeven wat er met iemands mening gedaan wordt.”

“ Door (nieuwe) insprekers te adviseren dat ze zich vooraf goed moeten realiseren wat ze over willen brengen en wat ze daarmee willen bereiken, richt je op de kern van jouw boodschap.”

“ Op het gemak stellen, en dat de voorzitter niet te streng was op het hanteren van de spreektijd. Ook denk ik dat uitleg wat de commissie aan het doen is en wat de reikwijdte is van de vergadering bijdraagt aan begrip bij de inspreker.”

“ Terug naar staand is prettiger. Zittend is meer vergaderen.”

“ Gelegenheid om vooraf de tekst te delen, en om bv beelden te laten zien. En om de treffende wethouder mondeling 1 vraag te kunnen voorleggen. “

De voorzitters

Minder dan de helft van de voorzitters geeft aan dat de pilot iets heeft veranderd in de manier van hun voorzitterschap. De behandeling van een bespreekpunt neemt volgens de meeste voorzitters niet meer tijd in beslag dan voorheen. 14% Geeft aan dat de plek aan tafel voor de inspreker niet de juiste plek is. Hiervoor worden geen directe redenen aan gegeven. Als positief punt wordt genoemd dat de voorzitter beter in staat is om de inspreker op z'n gemak te stellen en waarnodig kan voorzien van tips of aanwijzingen. Een ruime meerderheid geeft aan dat de inbreng van de inspreker het debat niet overheerst. Als op- of aanmerking worden genoemd:

- Extra tijd inlassen wanneer er naar verwachting veel insprekers zijn.
- Kies voor een eenduidige aanpak van alle voorzitters bij het uitvoeren van het spreekrecht. Dit vult iedere voorzitter anders in.
- Het proces en de spelregels van het inspreken op de website vermelden.

De raads-, en commissieleden

85 % van de commissieleden geeft aan dat de plek van de inspreker aan tafel goed is of dat dit geen verschil maakt. De leden noemen hierbij als redenen:

- Het gesprek loopt gemakkelijker.
- De inspreker voelt zich er prettiger door.
- De inspreker voelt zich meer serieus genomen.
- We geven het gevoel dat de inspreker belangrijk is.

Als tegengeluid wordt genoemd dat de catheder een betere plek is en meer statuur geeft. Meer dan de helft (60%) geeft aan dat ze door de pilot meer te weten zijn gekomen dan voorheen. Bijna alle leden vinden dat het debat niet wordt overheerst door de inbreng van de inspreker.

Inspreektijd

Over de verruiming van de inspreektijd wordt onder andere gezegd dat voorkomen moet worden dat het inspreken een 5 minuten monoloog worden. Hierdoor is er geen ruimte voor debat. Daarom zou het inspreken 3 minuten moeten zijn waarna er nog tijd overblijft voor het uitwisselen van informatie.

De meest opvallende op-, en aanmerkingen zijn;

- Bij niet geagendeerde onderwerpen graag wat voor informatie.
- De spreektijd moet geen voorleesbeurt van 5 minuten worden.
- De verwachtingen die de inspreker heeft moeten van te voren duidelijker worden verteld.

De wethouders

De griffie heeft de wethouders (4) gevraagd hoe zij - vanuit hun rol- het spreekrecht ervaren en waar zij verbeterpunten zien. De wethouders zijn over de gehele linie niet positief over de pilot, maar geven wel aan dat ze ook niet terug willen naar "het vragenuurtje aan de wethouder". Ze ervaren verschillen in de aanpak van de voorzitters. Geen van de wethouders zich kan vinden in de huidige plek en invulling van hun rol. Het gevoel van onveiligheid en geen inhoudelijke bijdrage kunnen leveren worden hierbij genoemd. Wethouders geven aan dat het regelmatig een debat ten goede zou komen als ze soms direct iets (aan een inspreker) kunnen verhelderen of onjuiste aannames kunnen corrigeren. Ze vragen om inhoudelijke informatie vooraf over de onderwerpen waarover wordt ingesproken, zodat ze er op voorbereid zijn.

Conclusie

De griffie stelt voor om de pilot: Spreekrecht voor inwoners als succesvol te beschouwen met de volgende aanpassingen:

- de inspreker spreekt in vanaf de catheder,
- de inspreektijd wordt opgedeeld in een 3/2 (of 2/3)verhouding. Zo wordt een 5 minuten monoloog voor komen en blijft er tijd over voor het debat.

Aanbevelingen

De griffie stelt voor om de volgende aanbevelingen over te nemen:

- a. De 5 minuten spreektijd in te delen in een 3/2 verhouding waarbij voldoende ruimte is voor het betoog en het beantwoorden van vragen.
- b. Bij niet geagendeerde onderwerpen voorziet de inspreker de griffie (de commissie en wethouders) van een memo over de inhoud van het onderwerp waarover wordt ingesproken. Dit geeft de commissie/ wethouder de mogelijkheid zich voor te bereiden en geeft de inspreker een grotere kans op "succes".
- c. De griffie stelt een paper op die het gehele proces van inspreken tijdens de commissie doorloopt. Zodat de inspreker zich beter kan voorbereiden en weet wat hij kan verwachten.
- d. Een vaste (en veilige) plek voor de wethouder (+ ambtenaar).
- e. De wethouder de mogelijkheid geven, indien nodig, iets toe te lichten.
- f. De griffie organiseert een voorzitters (intervisie-,) training waarin de focus ligt op een eenduidige aanpak en de terugkoppeling aan de inspreker.
- g. De inspreker kent de processen niet daarom zou het goed zijn als de voorzitters consequent aangeven wat er gebeurt is en wat de volgende stap is.
- h. Wanneer de voorzitter een vervolg/actiepunt concludeert dan zal dit als actiepunt in besluitenlijst voor wethouder worden opgenomen.